

Een Europees verbod op de handel in illegaal hout

Urgent, mogelijk én breed gedragen

GREENPEACE

www.greenpeace.nl

Inhoudsopgave

INLEIDING	3
DE JAREN NEGENTIG: ILLEGAAL HOUT VOOR HET EERST OP DE INTERNATIONALE AGENDA	5
2000: HET DEBAT OVER DE NEDERLANDSE HANDEL IN ILLEGAAL HOUT BEGINT	6
2001: DE EERSTE FLEG-CONFERENTIE	8
2002: START ONTWIKKELING EU FLEGT-PROGRAMMA	9
2003: EUROPESE COMMISSIE PRESENTEERT FLEGT-ACTIEPROGRAMMA	11
2004: GEEN EUROPEES HANDELSVERBOD TIJDENS NEDERLANDS EU-VOORZITTERSCHAP	13
2005: EUROPEES PARLEMENT PLEIT VOOR HANDELSVERBOD	16
2006: 'OVERHEID GEBRUIKT IN 2010 ALLEEN NOG LEGAAL HOUT'	19
2007: MINISTER VERBURG VRAAGT EUROPESE COMMISSIE OM HANDELSVERBOD	21
2008: COMMISSIE PRESENTEERT ZWAK VOORSTEL EUROPEES 'HANDELSVERBOD'	23
2009: EUROPEES PARLEMENT VERSTERKT HET HANDELSVERBOD; DE RAAD IS AAN ZET	25
CONCLUSIES	27
BIJLAGE: DEFINITIES ILLEGAAL HOUT EN CONFLICTHOUT	29
BRONVERMELDING	30

GREENPEACE

colofon

© 2009 Een Europees verbod op de handel in illegaal hout Stichting Greenpeace Nederland, postbus 3946, 1001 AS Amsterdam, telefoon 0800 422 33 44 **Tekst** Aidenvironment in opdracht van Greenpeace Nederland, met medewerking van Daniëlle van Oijen (Milieudefensie) **Eindredactie** Annemiek Verbeek **Fotoredactie** Greenpeace Nederland **Vormgeving** Bingo! Graphic Design **Papier** Gedrukt op 100% hergebruikt en chloorvrij gebleekt papier.

Inleiding

Jaarlijks gaat wereldwijd een gebied zo groot als Griekenland aan bos verloren¹. Illegale houtkap is één van de grootste bedreigingen voor bossen wereldwijd². Effectieve maatregelen hebben eindeloos op zich laten wachten. Nu, bijna twintig jaar na de eerste onderzoeken naar illegale houtkap, ligt er eindelijk een ferm voorstel voor een Europees verbod op de handel in illegaal hout. De Landbouwrap, waar minister Verburg Nederland vertegenwoordigt, moet dit wetsvoorstel nog goedkeuren voordat het realiteit wordt.

Het onderzoek voor dit rapport, verricht door onafhankelijk onderzoeksbureau Aidenvironment, brengt tien jaar debat over illegaal hout in beeld. Het laat duidelijk zien dat effectief Europees beleid noodzakelijk én mogelijk is, en dat het enige wat nog rest een gezonde dosis politieke wil is. Het maatschappelijk draagvlak voor een handelsverbod is enorm, de tijd is rijp voor daadkrachtige besluitvorming en wetgeving. De Europese discussie over wetgeving om illegaal hout aan banden te leggen, heeft lang genoeg geduurd. Greenpeace vraagt LNV-minister Verburg om het tegengaan van illegaal hout haar prioriteit te maken. Verder uitstel van de wetgeving is onacceptabel.

Bossen zijn van vitaal belang voor het behoud van de mondiale biodiversiteit. Meer dan de helft van alle op land levende planten en dieren leeft in bossen. Bovendien zijn veel inheemse en lokale bevolkingsgroepen, vooral in ontwikkelingslanden, in hun dagelijks leven afhankelijk van het bos. De situatie van een groeiend aantal van deze bevolkingsgroepen is sterk verslechterd doordat bossen illegaal worden gekapt. Ook is wereldwijd de soortenrijkdom mede door illegale houtkap ernstig onder druk komen te staan. Bossen zijn een belangrijke opslagplaats voor CO₂: bosesystemen herbergen wereldwijd ongeveer anderhalf keer zoveel koolstof als er op dit moment in de atmosfeer aanwezig is. Ontbossing en bosdegradatie zijn verantwoordelijk voor ongeveer twintig procent van de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen.

Illegale houtkap is een immens probleem. Het is moeilijk de omvang van illegale activiteiten precies vast te stellen. Volgens schattingen is in de Braziliaanse Amazone 80 procent van de houtkap illegaal, in Indonesië variëren de schattingen van ten minste 66 procent tot bijna 90 procent, in Cambodja 90 procent, in Kameroen 50 procent en in Rusland 20 tot 40 procent³. Illegaal hout zou meer dan

een tiende van de totale wereldhandel in hout vertegenwoordigen⁴. Houtproducerende landen lopen door illegale houtkap jaarlijks zo'n 10 tot 15 miljard dollar mis.⁵

Europa is één van de grootste importeurs van illegaal hout. In 2006 was tussen de 16 en 19 procent van de totale Europese houtimport illegaal of in ieder geval verdacht. Jaarlijks importeert de EU tussen de 26,5 en 31 miljoen m³ rondhoutequivalenten (RHE) illegaal hout uit Oost-Europa en Rusland, Zuidoost-Azië en China, Latijns-Amerika en Afrika. Illegale houtkap is ook een probleem binnen de EU, zoals in Roemenië, Bulgarije en Slowakije.

Nederland speelt een belangrijke rol in de handel in illegaal hout. In 2006 stond Nederland op de vijfde plaats van Europese importerende landen, met een import van bijna 2,5 miljoen m³ RHE illegaal en verdacht hout⁶.

Als één van de grootste importeurs van illegaal hout zou je verwachten dat Europa er alles aan deed om dit probleem op te lossen. Echter, het debat om de handel in illegaal hout te stoppen, sleept zich tergend langzaam voort. Ook dit najaar heeft de Landbouwrap bespreking en besluitvorming van wetgeving opnieuw uitgesteld.

Illegale houtkap maakt het wereldwijd duurzame gebruik van bossen onmogelijk. Pas als illegaliteit uit de bosbouwsector is verbannen, kunnen stappen worden gezet richting effectieve bescherming en duurzaam bosbeheer.

¹ FAO (2007).

² Illegaal hout is hout dat is gekapt, vervoerd, verwerkt, gekocht of verkocht in strijd met nationale, regionale of lokale wet- en regelgeving. Illegale houtkap kan verschillende vormen aannemen (zie bijlage).

³ Contreras-Hermosilla, A. et al. (2007).

⁴ FERN and RIIA (2002).

⁵ World Bank (2004).

⁶ WWF (2008).

© SCHELEMAN/GP

Illegaal hout voor het eerst op de internationale agenda

'Illegal logging robs... governments, forest owners and local communities of significant revenues and benefits, damages forest ecosystems, distorts timber markets... and acts as a disincentive to sustainable forest management. International trade in illegally harvested timber... exacerbates the problem of illegal logging.' *G8 Action Programme on Forests, 1998*

Tijdens de jaren negentig wordt illegale houtkap en handel in illegaal hout door verschillende publicaties, vooral van maatschappelijke organisaties, op de politieke agenda gezet.⁷

Het onderwerp wordt voor het eerst besproken in de internationale politieke arena. In 1997 nodigt het United Nations Intergovernmental Panel on Forests (IPF) landen uit onderzoek te doen naar en informatie uit te wisselen over de aard en omvang van de illegale handel in bosproducten, en om maatregelen te overwegen om de handel aan te pakken.

Tijdens de G8-top⁸ in 1998 staat het thema illegaal hout voor het eerst prominent op de agenda. De G8 stelt haar *Action*

Programme on Forests vast met afspraken op het gebied van illegale houtkap. Het G8-actieprogramma inspireert de Wereldbank en de Britse en Amerikaanse overheden om een samenwerkingsverband te starten op het gebied van handhaving van bosbouwwetgeving in Oost-Azië, dat uiteindelijk leidt tot de eerste belangrijke *Forest Law Enforcement and Governance-vergadering* (FLEG) in 2001.

In 1999 begint Global Witness met haar baanbrekende eerste *Independent Forest Monitoring* (IFM) werk in Cambodja. Bij IFM vraagt een overheid een derde onafhankelijke partij om de handhaving van wetgeving op het gebied van bossen aan te vullen. IFM heeft zich ontwikkeld tot een belangrijk instrument in de strijd tegen illegale houtkap.

Beleid Nederlandse regering

Al in 1990 stelt de Nederlandse regering zich in haar Regeringsstandpunt Tropisch Regenwoud (RTR) tot doel dat vanaf eind 1995 al het hout op de Nederlandse markt uit duurzaam beheerde bossen afkomstig moet zijn.

⁷ Zie onder andere Barnett (1990), FoE (1992), Callister, D.J. (1992), Dudley et al. (1995), EIA (1996), Glastra, R., Ed. (1999).

⁸ Het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Duitsland, Italië, Japan, de Verenigde Staten, Canada en Rusland zijn lid van de G8.

2000

Het debat over de Nederlandse handel in illegaal hout begint

Aanzienlijk deel Nederlandse houtimport illegaal

Het rapport 'Herkomst onbekend', dat Aidenvironment in opdracht van het Wereld Natuur Fonds (WNF) schrijft, laat voor het eerst zien hoe omvangrijk de handel in illegaal hout in Nederland is. Nederlandse bedrijven importeren op grote schaal hout uit landen waar illegale houtkap en/of de handel in illegaal hout een groot probleem is, zoals Indonesië, Maleisië, Brazilië, Rusland en Kameroen. Als wordt verondersteld dat tussen de 40 en 75 procent van het hout uit deze landen illegaal is geproduceerd of verhandeld, kan op basis van de importcijfers worden geconcludeerd dat 10 tot 20 procent van de totale niet-gecertificeerde Nederlandse import van rondhout, zaaghout en triplex een illegale herkomst heeft.

Greenpeace publiceert het rapport 'Against the law: the G8 and the illegal timber trade' om de druk op te voeren op de G8 om concrete maatregelen te nemen tegen de handel in illegaal hout. In 1996 importeerden de landen van de G8 samen met de overige EU-landen 74 procent van de mondiale import van hout(producten). Deze landen hebben dus een grote verantwoordelijkheid bij het oplossen van het probleem van illegale houtkap.

Tijdens de G8-top spreken de landen af dat onderzocht gaat worden hoe illegale houtkap het meest effectief

kan worden tegengaan, onder meer door maatregelen op het gebied van import en het inkoopbeleid van overheden.

Het Intergovernmental Forum on Forests (IFF, de opvolger van de IPF) stelt dat de handel in illegaal hout een serieus probleem is en roept landen op om zowel nationaal als internationaal maatregelen te nemen om de handel in illegaal hout en andere illegale bosproducten te verminderen, met het doel de illegale handel uit te bannen.

2001

De eerste FLEG- conferentie

De eerste belangrijke regionale Forest Law Enforcement and Governance (FLEG)-bijeenkomst vindt plaats: de FLEG *East Asia* ministeriële conferentie. Het tegengaan van boscriminaliteit wordt door de conferentie gezien als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van houtproducerende én -importerende landen. In de vastgestelde ministeriële declaratie wordt afgesproken om op korte termijn inspanningen tegen illegaal hout op nationaal niveau te intensiveren. De ministers spreken ook af de internationale samenwerking tegen *forest crime*, overtredingen van boswetten en criminaliteit op het gebied van bossen, te versterken.

Wereldwijd

De ngo's Environment Investigation Agency (EIA) en Telepak Indonesië publiceren hun rapport '*Timber trafficking*'. Het rapport levert bewijs voor internationale handel in illegaal hout uit Zuidoost-Azië. Ook bekritiseert het de G8-landen, die ondanks hun uitgesproken ambities om illegale houtkap tegen te gaan, enorme hoeveelheden illegaal hout blijven importeren en ook als overheidsinstanties zelf illegaal hout blijven inkopen. Het rapport pleit onder meer voor wetgeving die de import van en handel in illegaal hout en houtproducten verbiedt.

Nederland

Greenpeace voert actie tegen de import van illegaal en niet-duurzaam hout in de haven van Amsterdam. Greenpeace roept de Nederlandse overheid, die in 2002 de vergadering van het Biodiversiteitsverdrag van de VN (CBD) in Den Haag zal voorzitten, op om de bossen wereldwijd te beschermen en de import van niet-duurzaam en illegaal hout stop te zetten.

Beleid Nederlandse regering

In het Nationaal Milieubeleidsplan (NMP4) stelt de Nederlandse overheid dat zij zich zal inzetten om de import van illegaal gekapt hout tegen te gaan.

Start ontwikkeling EU FLEGT- programma

2002

WSSD spreekt zich uit tegen illegaal hout

Op de VN-top voor Duurzame Ontwikkeling (WSSD) spreekt de internationale gemeenschap zich uit over de noodzaak van maatregelen tegen illegale houtkap. Zij besluit: to *'take immediate action on domestic forest law enforcement and illegal international trade in forest products, including in forest biological resources, with the support of the international community, and provide human and institutional capacity-building related to the enforcement of national legislation in those areas'*.

Wereldwijd

Het WWF publiceert het rapport *'The timber footprint of the G8 and China'* om druk uit te oefenen op de G8-landen om daadwerkelijk alleen legaal en duurzaam geproduceerd hout in te kopen. Ook pleit het WWF voor bilaterale handelsovereenkomsten waarin de G8-landen ondersteuning geven aan houtproducerende landen.

Illegale houtkap is inmiddels een 'normaal' thema op de internationale agenda en wordt in verschillende internationale fora besproken. Zo spreekt de G8 de bereidheid uit om actie te ondernemen om de export en import van illegaal gekapt hout en gerelateerde producten uit te bannen.

Groot-Brittannië en Indonesië ondertekenen een overeenkomst om gezamenlijk illegale houtkap en de handel in illegaal hout tussen de twee landen aan te pakken. Indonesië gaat ook een samenwerkingsverband aan met Noorwegen. Noorwegen zal Indonesië ondersteunen bij het tegengaan van illegale houtkap.

Europese Unie

De Europese Unie begint met de ontwikkeling van haar Forest Law Enforcement, Governance and Trade (FLEGT)-actieprogramma, een pakket van maatregelen tegen illegaal hout. De Europese Commissie organiseert een workshop voor verschillende stakeholders die is bedoeld om input te krijgen voor haar actieprogramma, dat zij in 2003 presenteert.

De Forest and the European Union Resource Network (FERN) en het Royal Institute of International Affairs (RIIA) publiceren het rapport *'Controlling imports of illegal timber: Options for Europe'*. Zij pleiten hierin voor een Europees verbod op de handel in illegaal hout. Het rapport pleit voor een systeem om legale kap in producentenlanden te identificeren en om bewijs van legale productie bij aankomst in de EU te kunnen leveren. Daarnaast kan bestaande regelgeving, bijvoorbeeld op het gebied van heling of witwassen van geld, worden gebruikt om de handel in illegaal hout tegen te gaan.

© GPF/GOERTSCHING

CEPI, de koepelorganisatie van de Europese papierindustrie, spreekt de intentie uit om alleen hout afkomstig van legale houtkap in te kopen.

Nederland

Greenpeace organiseert een grootschalige campagne tegen illegaal hout rond de bijeenkomst van het Biodiversiteitsverdrag in Den Haag. Zo voert zij actie bij een Nederlands houtkapbedrijf dat haar hout voornamelijk uit Kameroen importeert en in januari nog werd beboet door de overheid van Kameroen voor illegale houtkap, en in de haven van Vlissingen tegen de import van verdacht hout uit de Amazone.

Milieudefensie publiceert het rapport 'De verleiding van illegaal hout', dat de resultaten presenteert van een gezamenlijk onderzoek van het WNF en Milieudefensie naar de aanwezigheid van verdacht hout bij verschillende Nederlandse houthandelaren. Bij 11 van de 29 onderzochte bedrijven treffen de organisaties hout aan dat afkomstig is van bedrijven waarvan bekend is dat zij betrokken zijn bij illegale kap en/of handel: de handel in illegaal hout is in Nederland wijd verspreid.

Beleid Nederlandse regering

Staatssecretaris Ybema spreekt uit dat het Ministerie van Economische Zaken illegale houtkap een schande vindt en dat men er alles aan doet om een bijdrage te leveren aan een oplossing. Dit standpunt wordt volgens de staatssecretaris breed gedragen door de rest van de regering. Ook belooft de Nederlandse overheid in het Beleidsprogramma Biodiversiteit Internationaal (BBI) om zich in te zetten voor maatregelen die de handel in illegaal geogst hout tegengaan.

Europese Commissie presenteert FLEGT- actieprogramma

3
0
0
2

‘Expecting or asking one country to combat illegal logging while at the same time, receiving or importing illegal logs does not support efforts to combat these forest crimes... In fact, allowing the import and trade of illegal timber products could be considered as an act to assist or even to conduct forest crime.’ *Muhammed Prokosa, Indonesische Minister van Bosbouw*

Wereldwijd

Indonesië en Japan kondigen hun samenwerking aan om de handel in illegaal hout tussen de twee landen aan te pakken. De samenwerking betreft zowel de directe als de indirecte import van hout en houtproducten van Japan uit Indonesië.

De tweede regionale FLEG-conferentie vindt plaats: de *Africa Forest Law Enforcement and Governance (AFLEG)* ministeriële conferentie. De ministers besluiten onder meer om de mogelijkheden te onderzoeken om de legaliteit en duurzaamheid van bosproducten aan te tonen. Sinds deze conferentie zijn de AFLEG-doelstellingen niet ondergebracht in een apart uitvoerings-traject maar worden ze geïntegreerd in andere politieke processen, waarvoor landen regelmatig bijeenkomen.

Europese Unie

WWF vraagt in haar rapport *‘The features of illegal logging and related trade in the Baltic Sea region’* aandacht voor illegale houtkap in niet-tropische gebieden. Het rapport toont aan dat illegale houtkap een aanzienlijk probleem is in Estland, Letland en Litouwen, landen die in 2004 lid worden van de EU. De EU zal dus niet alleen de import van illegaal hout maar ook illegale houtkap binnen de eigen grenzen moeten bestrijden.

De Europese Commissie publiceert haar voorstel aan de Raad en het Europees Parlement voor het Europese FLEGT-actieprogramma. Het voorstel laat zien dat de Commissie zich realiseert dat maatregelen tegen illegaal hout rechtvaardig moeten zijn en geen negatieve

consequenties mogen hebben voor arme bevolkingsgroepen. Maatregelen moeten daarom zorgvuldig worden ontwikkeld. Indien nodig moet bosbouwwetgeving in houtproducerende landen worden aangepast. Ook wil de Commissie werken aan capaciteitsopbouw van overheden en maatschappelijke organisaties in houtproducerende landen. In dit kader worden de volgende activiteiten voorgesteld:

- Het ontwikkelen van FLEGT *Voluntary Partnership Agreements* (VPA's) tussen de EU en exporterende landen ('partnerlanden'). In deze VPA's zullen afspraken worden gemaakt over de gezamenlijke aanpak van de handel in illegaal hout.
- De ondersteuning van houtproducerende landen bij de ontwikkeling van systemen om de herkomst van hout te traceren en de legaliteit aan te tonen.
- Het maken van een EU-verordening voor een *Voluntary Licencing Scheme* (VLS) voor hout dat wordt geëxporteerd naar de EU. Hout uit partnerlanden wordt dan alleen op de Europese markt toegelaten met bewijs van legaliteit.
- Onderzoek naar aanvullende maatregelen, inclusief maatregelen om de import van illegaal hout tegen te gaan.
- Het ondersteunen van nationale overheden bij het aankopen van legaal hout.

De Raad vraagt de Commissie om het actieprogramma verder uit te werken en de mogelijkheden te onderzoeken voor regelgeving die de handel in illegaal hout en conflicthout (zie bijlage) reguleert.

Nederland

Nederlandse maatschappelijke organisaties voeren de druk op de Nederlandse overheid op om maatregelen te nemen tegen de handel in illegaal hout.

- Milieudefensie publiceert het rapport 'Verdacht hout uit Indonesië'. Hieruit blijkt dat de twee grootste Nederlandse houthandelaren op grote schaal hout kopen van handelaren die handelen in illegaal hout uit Indonesië.
- Greenpeace publiceert de rapporten 'Kettingzaag criminelen', over Nederlandse houtkapbedrijven die zelf illegaal kappen in Kameroen. De organisatie voert actie in de haven van Scheveningen, waar hout van één van deze bedrijven is gebruikt. Ook start Greenpeace de campagne 'Illegaal hout is crimineel', om de EU en de Nederlandse overheid te laten zien dat een Europees verbod op de handel in illegaal hout noodzakelijk is. Op verschillende plekken in Nederland wordt verdacht hout gevonden, zoals in verschillende havens, aan boord van schepen en bij

© GFSCHLUPFER

houthandelaren. Greenpeace doet bij de politie aangifte van de handel in illegaal hout door één van deze houthandelaren en roept het publiek op om ook aangifte te doen van het gebruik van illegaal hout. Uiteindelijk worden drie volle postzakken met ruim 17.500 steunbetuigingen overhandigd aan het Ministerie van Justitie.

- Aidenvironment onderzoekt voor de Nederlandse organisaties Greenpeace, ICCO, IUCN, Milieudefensie en het WNF de mogelijkheden om bestaande Nederlandse wetgeving toe te passen om de handel in illegaal hout tegen te gaan. Vooral het Nederlandse strafrecht ten aanzien van Nederlanders in het buitenland en heling bieden perspectief.

De Tweede Kamer begint zich in het debat over illegaal hout te mengen. Staatssecretaris van Geel (VROM) stelt in een brief aan de Tweede Kamer dat de Nederlandse overheid niet kan voorkomen dat illegaal gekapt hout op de Nederlandse markt wordt verhandeld en dat het niet mogelijk is om te garanderen dat de Nederlandse overheid geen illegaal hout inkoopt. De Tweede Kamer neemt kamerbreed de motie-Huizinga aan, waarmee de kamer zich unaniem uitspreekt voor een Europees verbod op de handel in illegaal hout. De Kamer verzoekt de regering dit in haar standpunt ten aanzien van het FLEGT-programma over te nemen en een Europees invoerverbod op illegaal hout in te zetten te maken van het Nederlandse EU-voorzitterschap tijdens de tweede helft van 2004.

Beleid Nederlandse regering

LNV-minister Veerman kondigt in een brief aan de Tweede Kamer aan dat hij het voorstel van de Europese Commissie voor het FLEGT actieprogramma van harte ondersteunt.

Geen Europees handelsverbod tijdens Nederlands EU- voorzitterschap

2004

‘WTO-proof’ Europees handelsverbod op illegaal hout is mogelijk

Omdat door tegenstanders van een handelsverbod vaak het argument wordt gebruikt dat een Europees verbod op de handel in illegaal hout niet ‘mag’ van de World Trade Organisation (WTO), vragen FERN, Greenpeace en WWF aan Van den Biesen Advocaten om een ‘WTO-proof’-voorstel voor Europese regelgeving te ontwikkelen. In het voorstel wordt een handelaar aansprakelijk en strafbaar onder nationale wetgeving in Europese landen. De bewijslast voor legaliteit

wordt bij de handelaar gelegd. Het voorstel wordt in twee aparte studies onderzocht door het Institute for Environmental Security (IES) en het Royal Institute of International Affairs (RIIA), die beide concluderen dat het voorstel uitvoerbaar is en niet in strijd is met de vrijhandelsregels van de WTO. De ngo’s bieden het voorstel aan de Europese Commissie aan. Het voorstel heeft een belangrijke voorbeeldfunctie gespeeld in het verdere debat over de mogelijkheden van een handelsverbod.

Europese Unie

FERN, Greenpeace en WWF publiceren 'Facing reality: How to halt the import of illegal timber in the EU', waarin aanbevelingen worden gedaan voor een breed pakket aan maatregelen om de handel in illegaal hout aan te pakken. De organisaties vragen de EU prioriteit te geven aan een verbod op de handel in illegaal hout. Greenpeace voert actie in verschillende Europese landen, waaronder Nederland, tegen de import van verdacht hout uit Indonesië. Met de acties toont Greenpeace aan dat er op grote schaal illegaal hout Europa binnenkomt en dat Europese regelgeving noodzakelijk is. Er wordt zelfs verdacht hout gevonden in de gebouwen van de Europese Unie in Brussel.

De External Trade Research and Energy Committee (ITRE) van het Europees Parlement neemt een motie aan over het voorstel van de Europese Commissie voor een FLEGT-actieprogramma. De ITRE Committee verzoekt de Commissie om vóór juli 2004 concept-regelgeving te ontwikkelen die de handel in illegaal hout verbiedt. Zij is ook van mening dat zowel dergelijke regelgeving als de *partnership agreements* niet in strijd hoeven te zijn met de vrijhandelsregels van de WTO. Artikel 175 EC en/of 179 EC van de Europese verdragen moeten de juridische basis zijn voor het FLEGT-actieprogramma, in tegenstelling tot het voorgestelde artikel 133, om ervoor te zorgen dat het Europees Parlement meer bevoegdheden heeft op dit dossier (die zij onder 133 niet heeft). Bovendien zou deze keuze de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van het FLEGT-programma beter tot zijn recht laten komen (artikel 175 betreft milieu en 179 ontwikkelings-samenwerking; 133 gaat over handel).

De Europese Commissie publiceert haar voorstel voor een verordening voor het *voluntary FLEGT licencing scheme* (VLS). Het systeem zal worden ontwikkeld door *voluntary partnership agreements* (VPA's) aan te gaan met producentenlanden. In deze *partnership agreements* zullen ook bredere afspraken worden gemaakt om de producerende landen te ondersteunen bij de aanpak van illegale houtkap.

Tegelijkertijd publiceert de Commissie de *extended impact assessment* van het VLS. Dit assessment concludeert dat:

- dit systeem meer zal opbrengen dan het kost om het op te zetten;
- de impact op het milieu significant kan zijn;
- de meeste impact wordt verwacht in Afrika;
- er een risico bestaat dat de illegale handel zal verplaatsen naar andere markten. Dit risico moet worden verzacht door bijvoorbeeld op termijn een VLS op regionaal niveau op te zetten;
- de impact van het beleid groter zal zijn als meer partnerlanden worden betrokken en als meer houtproducten, zoals plaatmaterialen, worden opgenomen in de regeling;
- het effect op de Europese markt beperkt zal blijven.

RIIA vergelijkt in zijn rapport 'FLEGT and Trade: What will the impacts be?' de invloed van FLEGT op drie landen: Brazilië, Indonesië en Kameroen. De FLEGT VPA's zoals voorgesteld door de Commissie zullen vooral impact hebben in Kameroen, aangezien de EU de belangrijkste markt is voor Afrikaans hout. In Brazilië zou een VPA minder invloed hebben omdat het meeste hout daar op de lokale markt eindigt. In Indonesië zal een FLEGT-beleid dat alleen rondhout en gezaagd hout omvat weinig invloed hebben, omdat de EU hiervoor een te kleine markt is. De handel in deze regio kan gemakkelijk zijn weg zoeken naar minder strikte afzetmarkten als China en Japan.

Nederland

Private certificeringstandaarden voor legaal hout worden ontwikkeld. Een grote Nederlandse houthandelaar wordt in Kameroen voor de legaliteit van zijn hout gecertificeerd met de Eurocertifor-standaard. Ook Keurhout ontwikkelt een protocol voor legaal hout, waarmee hout met geverifieerde

Beleid Nederlandse regering

Staatssecretaris Van Geel (VROM) spreekt in de Tweede Kamer uit dat hij voorstander is van wettelijke regelingen om de handel in illegaal hout tegen te gaan, waarbij voorop staat dat een regeling uitvoerbaar en handhaafbaar en tevens WTO-proof moet zijn.

legaliteitclaims op de markt kan worden gebracht. Volgens Nederlandse maatschappelijke organisaties is de Keurhout-definitie van legaliteit te nauw. Ook bevat het protocol geen regels over de informatievoorziening over legaal hout en/of aanverwante producten. Zo zou een wildgroei aan certificaten en claims kunnen ontstaan. Milieudefensie formuleert in haar rapport 'Illegaal hout van Kameroen naar Nederland' aanbevelingen voor een alternatief voor private legaliteitstandaarden.

In een uniek samenwerkingsverband publiceren Greenpeace, ICCO, IUCN, Milieudefensie en het WNF samen met de Vereniging van Nederlandse Houtondernemingen (VVNH) een verklaring waarin zij gezamenlijk pleiten voor een Europees handelsverbod op alle houtproducten die afkomstig zijn van illegale kap. Zij pleiten ook voor het hanteren van artikel 175 als juridische basis voor FLEGT. Daarnaast doen deze organisaties een dringend beroep op de Nederlandse regering om zich als EU-voorzitter in te zetten voor een Europees verbod op de handel in illegaal hout.

In een brief aan de Tweede Kamer stelt staatssecretaris Van Geel dat een Europees handelsverbod in de praktijk lastig zal zijn, maar zegt toe tijdens het

Nederlandse EU-voorzitterschap aan te sturen op tijdige besluitvorming over de conceptverordening voor de VLS. Daarnaast kondigt hij aan dat de rijksinstaties die onder ministeriële verantwoordelijkheid vallen alleen nog hout van aantoonbaar legale afkomst zullen inkopen. Het aangekochte hout moet zoveel mogelijk en op termijn volledig op aantoonbaar duurzame wijze geproduceerd zijn.

Tijdens de Algemene Beschouwingen vraagt Kamerlid Rouvoet van de ChristenUnie (CU) of er onder het Nederlandse voorzitterschap een Europees handelsverbod op illegaal gekapt hout komt. Het Kabinet verwijst naar het onderzoek van de Europese Commissie op dit onderwerp, dat begin 2005 klaar moet zijn.

Tijdens een overleg in de Tweede Kamer met staatssecretaris Van Geel concludeert CU-Kamerlid Huizinga dat haar motie niet is uitgevoerd en roept de staatssecretaris op om de politieke wil uit te spreken voor een Europees verbod op de handel in illegaal hout. Ook GroenLinks, de PvdA en de VVD pleiten voor meer actie op het dossier. Van Geel zal het verzoek van de Kamer doorgeven aan de minister van LNV om in de Landbouwwraad, waar FLEGT wordt besproken, een duidelijk standpunt over een handelsverbod in te nemen en ook andere landen op deze lijn te krijgen.

2005

Europees Parlement pleit voor handelsverbod

Zelfregulering is geen alternatief voor wetgeving

Milieudefensie dient een klacht in bij de Vereniging van Nederlandse Houtondernemingen (VVNH) over illegale houtkap van een Nederlandse houthandelaar in Kameroen. De VVNH hanteert sinds 2003 een gedragscode, waarin onder meer staat dat de leden uitsluitend hout op de Nederlandse markt brengen dat voldoet aan de geldende wet- en regelgeving. De VVNH heeft een sanctiesysteem voor bedrijven die zich niet houden aan de gedragscode. Ondanks bewijzen van illegale houtkap door het Nederlandse bedrijf, wordt de klacht van Milieudefensie niet gehonoreerd,

onder andere omdat niet kan worden aangetoond dat het illegaal gekapte hout op de Nederlandse markt is terechtgekomen. De gedragscode heeft dus alleen betrekking op hout op de Nederlandse markt. Aangezien het voor derden onmogelijk is om hout vanuit een bos in bijvoorbeeld Kameroen naar Nederland te volgen, heeft de gedragscode alleen nut als bedrijven worden verplicht om de legaliteit van hun hout aan te tonen. Dit wordt niet door de VVNH vereist, waardoor de gedragscode haar beloften niet waarmaakt.

Wereldwijd

De G8 spreekt uit dat actie van zowel producerende als importerende landen nodig is om illegale houtkap tegen te gaan. De G8 zal houtproducerende landen ondersteunen bij hun maatregelen tegen illegale houtkap, zal zelf maatregelen nemen tegen de consumptie van illegaal hout en wil de bestaande regionale FLEG-processen uitbreiden naar andere regio's.

De derde regionale FLEG-bijeenkomst vindt plaats: de *Europe and North Asia* (ENA) FLEG ministeriële conferentie.

Europese Unie

In Europa gaat het debat zowel over de noodzaak van een handelsverbod als de invulling van de VPA's. FERN, Greenpeace en WWF organiseren in Brussel een conferentie over *illegal logging, governance and trade*. Ook publiceren zij principes waaraan de FLEG VPA's volgens hen moeten voldoen. Het bossenbeleid van het partnerland dient te worden geëvalueerd, in een proces waarbij alle belanghebbenden zijn betrokken, om ervoor te zorgen dat eventuele tegenstrijdigheden of zwakheden in de wetgeving worden bijgesteld. De VPA's moeten een tijdsgebonden actieplan hebben en

worden ontwikkeld met alle betrokken partijen. Van alle export van het partnerland moet kunnen worden vastgesteld dat het legaal hout betreft, niet alleen de export naar de EU.

In een *joint NGO-statement* over FLEGT pleiten 165 ngo's voor een verbod op de handel in illegaal hout. Greenpeace levert bewijs voor de handel in illegaal hout naar Europa, zoals hout van Papoea-Nieuw-Guinea via China naar Engeland, van de Braziliaanse Amazone naar Spanje en van het Afrikaanse Congo-

bekken naar Italië. Greenpeace voert actie bij de vergadering van de Landbouwrapad om aan te geven dat alleen vrijwillige maatregelen niet voldoende zijn om het probleem van illegaal hout aan te pakken.

WWF publiceert het rapport *'Failing the forests: Europe's illegal timber trade'*, waarin de impact van de Europese import van illegaal hout in de bosrijke regio's wordt omschreven.

Ook publiceert zij rapporten over illegale houtkap in Bulgarije, Roemenië en Slowakije om aan te tonen dat illegale houtkap ook een probleem is binnen de EU.

Het Europees Parlement (EP) neemt parlamentsbreed een motie aan om het FLEGT-proces te versnellen. Het EP verzoekt de Commissie om zo snel mogelijk conceptregelgeving in te dienen die de handel in illegaal hout verbiedt. Het onderzoek naar de mogelijkheden voor een Europees handelsverbod en de conceptregelgeving hiervoor, die al in juni 2004 af hadden moeten zijn, zijn nog steeds niet afgerond. Ook vraagt het EP om de juridische basis van FLEGT te veranderen, om in de VPA's de verbetering van bosbouwwetgeving op te nemen en om maatschappelijke organisaties te betrekken bij de ontwikkeling van de VPA's.

De Europese landbouwministers nemen de verordening voor het VLS en het onderhandelingsmandaat voor de onderhandelingen voor de VPA's aan. De EU voert gesprekken met Ghana, de Republiek Congo, Kameroen, Maleisië en Indonesië over VPA's. De Commissie ondertekent een intentieverklaring met Maleisië, die ruimte moet maken om voorbesprekin-

Beleid Nederlandse regering

Staatssecretaris Van Geel informeert de Tweede Kamer over de ontwikkelingen op het gebied van illegaal hout. Uit onderzoek van het Openbaar Ministerie blijkt dat CITES, de Wet Economische Delicten en het strafrecht (voor diefstal, heling, corruptie en witwassen) kunnen worden toegepast voor illegaal hout. De praktijk blijkt weerbarstiger, bijvoorbeeld door het ontbreken van rechtshulpverdragen tussen Nederland en belangrijke houtproducerende landen. Hierdoor is onderzoek ter plekke praktisch onmogelijk en is het moeilijk bestaande regelgeving in te zetten om de handel in illegaal hout tegen te gaan.

gen over een mogelijke VPA te starten. Nederland trekt deze besprekingen met Maleisië.

De houtindustrie ontwikkelt het *Timber Trade Action Plan* (TTAP), met als doel om houtleveranciers in de tropen te ondersteunen bij het aantonen van de legaliteit van hun hout. Het TTAP wordt financieel ondersteund door de Europese Commissie.

Nederland

In een brief informeert staatssecretaris Van Geel de Tweede Kamer over de inkoop van hout door de overheid. Rijkswaterstaat is de belangrijkste inkomer van tropisch hout in Nederland. Ongeveer 50 procent van het door Rijkswaterstaat gebruikte hout is FSC-gecertificeerd en ongeveer 15 procent is hergebruikt hout. Van de resterende 35 procent is niet te garanderen dat het hout duurzaam of legaal is. Rijkswaterstaat onderzoekt hoe eisen voor duurzaamheid en legaliteit kunnen worden opgenomen in het inkoopproces.

© GREENPEACE

‘Overheid gebruikt in 2010 alleen nog legaal hout’

2010

PEFC en MTCC vormen geen bewijs voor legaliteit

Uit het Greenpeace-rapport *‘Partners in Crime: A Greenpeace Investigation into Finland’s Illegal Timber Trade with Russia’* blijkt dat Russisch illegaal hout door Finse bedrijven wordt verwerkt en wordt voorzien van het PEFC-keurmerk. Het *Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes* (PEFC) is een mondiaal keurmerk voor duurzaam bosbeheer. Met het rapport toont Greenpeace aan dat PEFC niet voldoet als bewijs voor duurzaam of legaal bosbeheer. Een jaar eerder toonde Greenpeace in haar rapport *‘Missing Link’* al aan dat het Maleisische keurmerk MTCC niet kan worden gebruikt als bewijs voor legale houtkap. Het systeem is niet waterdicht. Zo bevat het systeem voor de certificering van de productieketen ernstige hiaten en is het mogelijk om illegaal hout als MTCC hout te verkopen.

Wereldwijd

De Wereldbank adviseert in haar rapport *‘Strengthening Forest Law Enforcement and Governance’* onder meer om maatregelen die de import van illegaal hout tegengaan te versterken.

Het Center for International Forest Research (CIFOR) publiceert het rapport *‘Justice in the forest’*⁹, dat waarschuwt voor sociale negatieve consequenties van FLEG-beleid. Omdat de bestaande wetgeving niet altijd

⁹ Colchester, M. et al. (2006).

© GP/PACT/TEUBERGER

de rechten en het welzijn van lokale bevolkingsgroepen bevordert, kan een strikte handhaving deze groepen benadelen. FLEG-beleid zal dus altijd gebaseerd moeten zijn op een multistakeholder proces en bestaande regelgeving dient indien nodig te worden aangepast.

Europese Unie

Zeventig Europese bedrijven en brancheorganisaties roepen de Europese Commissie op om effectieve wetgeving te maken tegen de handel in illegaal hout.

De Europese Commissie schrijft een publieke consultatie uit over de opties voor aanvullende EU-regelgeving om illegaal hout daadwerkelijk van de Europese markt te weren.

Nederland

Milieudefensie publiceert het rapport 'Van oerwoud naar bouwput', waaruit blijkt dat in de meerderheid van de veertig onderzochte bouwprojecten van de overheid dubieus hout wordt gebruikt. Ook plant de organisatie 'illegaal' bomen in Amsterdam, Den Haag en Utrecht, timmert het Ministerie van VROM dicht met houten planken en biedt de Milieuminister meer dan veertigduizend handtekeningen aan van

Nederlanders die oproepen tot een Europees handelsverbod op illegaal hout en een duurzaam inkoopbeleid door de Nederlandse overheid.

Greenpeace geeft zich aan bij de politie omdat ze illegaal hout heeft gekocht. Dit als testcase voor de mogelijkheden om de handel in illegaal hout met bestaande wetgeving tegen te gaan. In een overleg met Greenpeace over de zaak zegt LNV-minister Veerman toe dat hij wil proberen samen met Greenpeace onder de bestaande wetgeving de bewijsvoering rond te krijgen en dat hij de ngo-studie voor een Europees handelsverbod eventueel wil steunen als het een aanvulling zou zijn op het bestaande strafrecht. Later zal blijken dat de bestaande wetgeving niet voldoende is om handelaren in illegaal hout te vervolgen.

In een Tweede Kamer-overleg over hout spreken het CDA en de CU zich uit voor een Europees handelsverbod op illegaal hout. De SP pleit voor het hanteren van omgekeerde bewijslast: handelaren moeten aantonen dat het hout legaal is.

Beleid Nederlandse regering

Staatssecretaris Van Geel kondigt in de Tweede Kamer aan dat hij voor het inkoopbeleid van de rijksoverheid de ambitie heeft dat in uiterlijk 2010 al het hout dat door de overheid wordt gebruikt, duurzaam geproduceerd is. Mocht dat hout niet beschikbaar zijn, wat onwaarschijnlijk is, kan ander hout worden gebruikt, dat wel legaal moet zijn.

Minister Verburg vraagt Europese Commissie om handelsverbod

Illegale houtkap in beschermde gebieden

Ook natuurgebieden zijn niet veilig voor illegale houtkap. Dit blijkt uit het UNEP-rapport *'The last stand of the orangutan'*, dat aantoont dat beschermde gebieden in Indonesië op grote schaal illegaal worden geëxploiteerd. Uit het onderzoek blijkt dat in 34 van de 41 onderzochte parken, die een belangrijke habitat vormen voor de met uitsterven bedreigde orang-oetan, illegale houtkap heeft plaatsgevonden. Het rapport concludeert dat 98% van het Indonesische laagland regenwoud in 2022 zal zijn verdwenen en dat veel beschermde gebieden mogelijk al in 2012 ernstig zullen zijn aangetast.

Europese Unie

Greenpeace en Friends of the Earth Europe publiceren hun position paper voor de publieke consultatie van de Europese Commissie, waarin zij betogen dat Europese regelgeving die verplicht dat alleen legaal hout op de markt wordt gebracht de beste optie is voor aanvullende Europese regelgeving tegen illegaal hout. Greenpeace vraagt Nederlanders mee te doen aan de consultatieronde. Meer dan zeventuizend mensen geven gehoor aan de oproep. Milieudefensie en Friends of the Earth planten 's nachts 'illegaal' bomen in Brussel. De actie illustreert de absurde situatie dat het planten van bomen strafbaar is, terwijl de Europese handel in illegaal gekapt hout ongestraft blijft. Zij bieden ook een boom aan aan Eurocommissaris Dimas van Milieu om aandacht te vragen voor de noodzaak van maatregelen om de handel in illegaal hout tegen te gaan.

Uit het Commissie-rapport van de consultatie over opties voor aanvullende maatregelen blijkt dat de meeste respondenten de huidige bilaterale aanpak alleen niet genoeg vinden. De Commissie kondigt aan dat eind 2007 een *impact assessment* zal worden uitgevoerd over de verschillende opties.

Nederland

Nederlandse milieuorganisaties bewijzen wederom de aanwezigheid van illegaal hout op de Nederlandse markt.

- Milieudefensie publiceert het rapport 'Illegaal gekapt hout uit Kameroen op de Nederlandse markt', dat bewijs levert voor illegale houtkap door Kameroenese bedrijven en de aankoop van dit hout door Nederlandse houthandelaren.
- Greenpeace publiceert *'Partners in Crime - How Dutch timber traders break their promises, trade illegal timber and fuel destruction of the Paradise Forests'*, en voert actie bij een Gelderse houthandelaar, die handelt in illegaal Chinees multiplex. Ook 'blindeert' Greenpeace het Ministerie van LNV met het illegale multiplex.
- Greenpeace en Milieudefensie publiceren het rapport *'Shut the door on illegal merbau'*, dat aantoont dat op grote schaal illegaal hout wordt gebruikt in vloeren en deuren die op de Nederlandse markt worden verkocht.

Nederlandse ngo's geven bovendien aan dat de geplande VPA's slechts 3,4 procent van de totale EU-import van houtproducten omvatten. Dit is mager, aangezien 62 procent van de totale EU-import uit risicogebieden afkomstig is. De VPA's alleen zijn dus niet voldoende.

Nederlandse maatschappelijke organisaties en de houtsector bieden LNV-minister Verburg een gezamenlijke oproep aan, waarin zij de minister vragen zich hard te maken voor Europese wetgeving die de handel in illegaal hout verbiedt. De oproep is een herhaling van het gezamenlijke initiatief uit 2004.

Tijdens het Algemeen Overleg (AO) over hout in de Tweede Kamer zegt minister Verburg toe zich in de Landbouwwraad hard te maken voor wetgeving die de handel in illegaal hout verbiedt. Voorafgaand aan het AO vindt een bijeenkomst plaats waarin de Kamer zich door alle stakeholders laat informeren over de handel in illegaal hout.

Beleid Nederlandse regering

Minister Verburg neemt het initiatief om FLEGT op de agenda van de Landbouwwraad te zetten en vraagt de Commissie om zo spoedig mogelijk de aangekondigde impact assessment uit te voeren en een voorstel te maken voor een set van juridische maatregelen, die WTO-proof zijn om de handel in illegaal hout tegen te werken. In haar voorstel verwijst de minister naar de oproepen vanuit maatschappelijke organisaties en de houtsector voor aanvullende maatregelen en naar het conceptwetsvoorstel van Van Den Biesen Advocaten. Letland, Hongarije en Polen ondersteunen het voorstel.

Commissie presenteert zwak voorstel Europees 'handelsverbod'

'We must remember: extinction is forever. We cannot wait until the degradation of ecosystems reaches a point of no return. Scientists are not exaggerating when they refer to the 6th great planetary extinction. We have to find a way of living in a sustainable harmony with nature. We have a moral obligation to be careful stewards of the planet for future generations.' *Barroso, President van de Europese Commissie, speech tijdens de CBD.*

Wereldwijd

De Verenigde Staten passen hun wetgeving tegen de illegale handel in wilde planten en dieren, de *Lacey Act*, aan. Hierdoor valt hout onder de wet en wordt het strafbaar om in hout te handelen dat in strijd met buitenlandse wetgeving voor de bescherming van planten is verkregen. Importeurs zijn verplicht een bewijs van land van herkomst te overleggen. Vóór deze uitbreiding werd de Lacey Act al vaak als voorbeeld gebruikt voor een mogelijke vorm voor een Europees handelsverbod. Met deze aanpassing is de voorbeeldfunctie nog sterker.

Europese Unie

In Europa voeren maatschappelijke organisaties de druk op voor een Europees verbod op de handel in illegaal hout:

- Milieudefensie publiceert het rapport 'Van oerwoud naar bouwhout', waarin wordt aangetoond dat in door EU gefinancierde bouwprojecten hout is gebruikt zonder bewijs van duurzaamheid of legaliteit. Het hout is afkomstig van houtkapbedrijven waarvan bekend is dat zij illegaal kappen en/of uit gebieden waar illegale houtkap op grote schaal voorkomt. Milieudefensie biedt het rapport aan aan Eurocommissaris Dimas (Milieu).

© GP/BELTA

- Greenpeace voert naar aanleiding van haar rapport *'A future for forests'*, over illegale houtkap in de Amazone, in Frankrijk actie tegen de import van illegaal hout. Ook presenteert Greenpeace de oproepen voor Europese wetgeving tegen de handel in illegaal hout van 125.000 burgers uit heel Europa aan de Europese Commissie.
- Greenpeace, ICCO en Milieudefensie geven de Eurocommissarissen een agenda cadeau met op elke bladzijde de datum 10 september, de dag waarop de Europese Commissie zal stemmen over Europese aanvullende maatregelen tegen de handel in illegaal hout. Verder uitstel zou onaanvaardbaar zijn, gezien het tempo van ontbossing wereldwijd.

De Europese vereniging van hardhout handelaren (UCBD) en enkele bedrijven sturen brieven aan de Europese Commissie met de oproep om zonder verder uitstel sterke wetgeving tegen de handel in illegaal hout in te voeren.

De Europese Commissie presenteert, na zes jaar debat, haar voorstel voor aanvullende maatregelen tegen de handel in illegaal hout. Het voorstel is erg zwak; maatschappelijke organisaties verwachten niet dat het zal bijdragen aan het weren van illegaal hout van de Europese markt. Goede punten in het voorstel zijn het feit dat het een breed spectrum aan houtproducten omvat, inclusief papier en plaatmateriaal, en dat ook illegale houtkap binnen de grenzen van de EU wordt aangepakt. Maatschappelijke organisaties pleiten ervoor om het voorstel aan te scherpen. Er moet volgens hen een sterke standaard voor legaliteit komen, die bossen en biodiversiteit beschermt en de rechten van inheemse en lokale bevolking respecteert. Ook moet het strafbaar zijn om illegaal gekapt hout te importeren, verhandelen en bezitten; bedrijven moeten geloofwaardig bewijs

aanleveren voor de legaliteit van het door hen verhandelde hout. Er moeten ook regels worden opgesteld voor een betrouwbaar traceringsysteem voor de houtketen. Lidstaten dienen het mandaat te krijgen om houtproducten te controleren en overtreders te veroordelen. De uitzondering voor hout dat wordt toegepast om energie op te wekken, moet uit het voorstel verwijderd worden.

© EDWARD PARKER/NWF-CANON

2009

Europees Parlement versterkt het handelsverbod; de Raad is aan zet

Bedrijfsleven wil sterke Europese regelgeving

Een groep van dertig Europese bedrijven ondertekent een Industry Statement over FLEGT, waarin zij het Europees Parlement en de lidstaten vragen om het voorstel van de Commissie op de volgende punten aan te scherpen: het moet strafbaar worden om in illegaal hout te handelen, alle relevante wetgeving uit de producentenlanden, inclusief de wetgeving over de rechten van de lokale en inheemse bevolking, moet worden meegenomen, en de wetgeving moet alle houtproducten omvatten.

Europese Unie

Milieudefensie publiceert het rapport *'Cana Bois: Plundering protected areas in Cameroon for the European market'*, dat bewijs levert voor grootschalige illegale houtkap voor houtproducten bedoeld voor de Europese markt. Dit terwijl de EU en Kameroen dit jaar een VPA willen afsluiten, waardoor alleen nog aantoonbaar legaal hout mag worden verhandeld tussen Kameroen en Europa. Het rapport is aanleiding voor een gezamenlijke missie naar het gebied van Milieudefensie, vertegenwoordigers van Afrikaanse houtproducenten en Europese houthandelaren. De organisaties vinden dat de EU haast moet maken met het nemen van maatregelen tegen de handel in illegaal hout; houtproducenten en handelaren die wél maatschappelijk verantwoord willen ondernemen, lijden onder de illegale handel, die de prijzen drukt.

Friends of the Earth Europe en WWF doen onderzoek onder de Europese bevolking, waaruit blijkt dat meer dan negentig procent van de bevolking zeker wil weten dat het hout dat zij koopt legaal is geproduceerd en staat achter strengere Europese wetgeving. Uit het onderzoek blijkt dat ook bijna negentig procent van de ondervraagde Nederlanders van mening is dat er snel Europese wet- en regelgeving moet komen, inclusief straffen voor overtreders.

De EU heeft VPA's afgesloten met de Republiek Congo en Ghana. Onderhandelingen met Indonesië, Kameroen, Liberia en Maleisië lopen. Met de doorvoerlanden China en Vietnam wordt gesproken over systemen om het VLS hout te promoten. Met de

Centraal-Afrikaanse Republiek en Gabon vinden 'pre-onderhandelingen' plaats. Andere landen hebben interesse getoond in een VPA.

De milieucommissie van het Europees Parlement neemt een aantal amendementen aan op het wetsvoorstel van de Commissie, waardoor het voorstel sterk verbetert. De volgende punten worden onder meer versterkt: alle Europese houthandelaren worden verplicht om de legaliteit van het door hen verhandelde hout te controleren, alle houthandelaren in de handelsketen worden verantwoordelijk, er komt een Europees systeem voor sancties en boetes en de situatie in de landen van herkomst, op het gebied van lokale bevolkingsgroepen en biodiversiteit, wordt versterkt. Het Europees Parlement neemt tijdens de plenaire vergadering het verbeterde wetsvoorstel aan.

De discussies in de werkgroepen van de Landbouwraprad verlopen moeizaam. De lidstaten hebben uiteenlopende standpunten en er wordt moeilijk overeenstemming bereikt over de hete hangijzers als: uitzonderingen voor Europese boseigenaren, de reikwijdte van de toepasbare wetgeving in producentenlanden, het strafbaar stellen van de handel in illegaal hout en welke organisaties de monitoring gaan uitvoeren. Het Verenigd Koninkrijk lanceert een voorstel om de handel in illegaal hout ook daadwerkelijk strafbaar te maken en zoekt daarvoor steun bij andere lidstaten. In de Tweede Kamer wordt een motie aangenomen, op initiatief van de SP die vereist dat de handel in illegaal hout onder FLEGT strafbaar wordt gesteld. Minister Verburg wil zich hiervoor inzetten, maar stelt wel dat dit internationaal geregeld moet worden.

© BPT/BALEIA

Conclusies

Uit dit rapport blijkt hoe lang effectieve Europese maatregelen tegen de handel in illegaal hout al op zich laten wachten. Bijna twintig jaar zijn verstreken sinds begin jaren negentig de eerste rapporten over illegale houtkap werden gepubliceerd.

Europa is al jaren bezig om illegale houtkap en de handel in illegaal hout aan banden te leggen. Een moeizaam en traag proces. Jaar in jaar uit oefenen maatschappelijke organisaties, zowel milieu- als ontwikkelingsorganisaties, druk uit op de Europese Unie, haar lidstaten en het Europees Parlement. Zij bewijzen de omvang en de ernst van illegale houtkap en de handel in illegaal hout, komen met concrete voorstellen voor regelgeving.

Ook bedrijven hebben zich in de loop der jaren geroerd en geven aan goede wetgeving te willen. Milieuorganisaties, ontwikkelingsorganisaties en bedrijven hebben de laatste jaren steeds meer samengewerkt om de politiek te overtuigen van het belang van wetgeving en pleiten voor strenge Europese regelgeving. Telkens neemt de EU kleine stappen in de richting van een effectief Europees programma. Nu, bijna twintig jaar nadat de eerste rapporten over illegaal hout werden gepubliceerd, ligt er eindelijk een ferm voorstel van het Europees Parlement voor een Europees verbod op de handel in illegaal hout.

Deze maand zou de Landbouwrraad wetgeving om de handel in illegaal hout te stoppen bespreken. De Raad had een volgende stap kunnen zetten in het stopzetten van de medeplichtigheid van Europa aan de illegale

houtkap en handel in illegaal hout. Echter, de bespreking van het wetsvoorstel wordt wederom uitgesteld en het is ongewis wanneer nu het voorstel door de landbouwministers wordt besproken.

Wat wil Greenpeace?

Greenpeace vindt verder uitstel onacceptabel en vraagt LNV-minister Verburg om het tegengaan van illegaal hout haar prioriteit te maken. Gezien het belang dat de opeenvolgende ministers van LNV in de afgelopen jaren hebben gezegd toe te kennen aan goede wetgeving, verwacht Greenpeace dat Verburg zich nu echt hard gaat maken voor dit onderwerp.

Het is overduidelijk dat Europese lidstaten nog sterk verdeeld zijn over dit onderwerp; politiek leiderschap is broodnodig om het wetsvoorstel door de Landbouwrraad te loodsen. Daarom vraagt Greenpeace de minister zich in te zetten om haar Europese collega's bij de les te houden, en daarmee te zorgen voor voldoende draagvlak in de Landbouwrraad voor snelle besluitvorming en voor een effectief Europees handelsverbod op illegaal hout. De Landbouwrraad zou het voorstel van de Commissie inclusief de aanvullingen van het Europees Parlement aan moeten nemen.

© GPF/ASLUND

Uit dit rapport wordt duidelijk waarom deze wetgeving er moet komen:

- **Wetgeving is nodig**
Uit verschillende onderzoeken is in de loop van de jaren gebleken dat de EU met bestaande wetgeving illegaal hout niet kan bestrijden. Nieuwe wetgeving is noodzakelijk wil de EU haar medeplichtigheid in de handel in illegaal hout stoppen.
- **Wetgeving is een noodzakelijke aanvulling**
Vrijwillige en/of bilaterale maatregelen zoals de FLEGT Voluntary Partnership Agreements (VPA's) kunnen een nuttige, maar geen waterdichte bijdrage leveren aan het tegengaan van illegale houtkap en de handel in illegaal hout. Deze bilaterale afspraken tussen de EU en houtproducerende landen gaan niet per definitie over alle houtproducten. Bovendien is het mogelijk om indirect, via een ander land, toch illegaal hout te verhandelen. Ook zijn er slechts VPA's met een klein aantal producentenlanden afgesloten; zij hebben dus maar een beperkt geografisch bereik.
- **Wetgeving is mogelijk**
Een Europees verbod op de handel in illegaal hout kan 'WTO-proof'. Het is mogelijk om de wetgeving op zo'n manier in te richten dat het handelsverbod niet strijdig is met de regels van de WTO. Een houthandelaar zou dan aansprakelijk en strafbaar worden onder nationale wetgeving in Europese landen. De bewijslast voor legaliteit wordt bij alle spelers in de houtketen gelegd.

- **Wetgeving kan rekenen op een groot maatschappelijk draagvlak**
De afgelopen jaren is er vanuit verschillende sectoren uit de Europese samenleving gevraagd om een Europees verbod op de handel in illegaal hout. Niet alleen maatschappelijke organisaties, maar ook het bedrijfsleven, de bevolking, het Europees Parlement en de Tweede Kamer hebben zich uitgesproken voor een Europees handelsverbod. Kortom, er is geen enkele reden tot verder uitstel.

© GPF/SCHLUPFER

Bijlage:

Definities illegaal hout en conflicthout

Illegaal hout is hout dat is gekapt, vervoerd, verwerkt, gekocht of verkocht in strijd met nationale, regionale of lokale wet- en regelgeving. Er worden twee vormen van illegaliteit onderscheiden: illegale activiteiten in het bos en illegale activiteiten tijdens handel en transport. Hieronder vallen onder andere de volgende activiteiten:

- meer kap dan toegestaan
- kap van beschermde boomsoorten
- kap van andere dan toegestane soorten
- kap buiten eigen concessie
- kap in beschermde zones binnen de concessie (zoals langs rivieren, op hellingen etc)
- kap in beschermde gebieden
- kap van te grote of te kleine stammen
- kap zonder geldige vergunning
- kap zonder aan de nationaal vastgestelde compensatie te voldoen
- handel in hout waarvan export aan banden is gelegd
- handel in illegaal gekapt of verkregen hout
- belastingontduiking
- incorrecte rapportage (van bv. soorten, waarde, volumes)
- het illegaal verkrijgen van concessies (zoals d.m.v. omkoping)

Een nog ernstigere categorie hout betreft conflicthout; hout dat op enig moment in de handelsketen is verhandeld door bewapende groepen, zoals rebellen, reguliere soldaten of regeringsinstanties, hetzij om conflicten te laten voortduren of om persoonlijke winst of voordeel uit de conflictsituatie te behalen.

Bronvermelding

- Aidenvironment voor WNF (2000). *Herkomst onbekend: Over illegale kap en de Nederlandse houtmarkt.*
- Aidenvironment (2003). *Onderzoek en beleidsmatig advies Illegaal hout. De verantwoordelijkheden en de mogelijkheden voor Nederland binnen de internationale context.* In opdracht van Greenpeace NL, NC-IUCN, ICCO, Milieudefensie en WNF.
- Barnett (1990). *Summary of the report of the Commission of Inquiry into Aspects of the Timber Industry in Papua New Guinea.* Asia-Pacific Action Group.
- Callister, D.J. (1992). *Illegal tropical timber trade: Asia-Pacific.* Traffic International.
- Colchester et al. (2006). *Justice in the forest: Rural livelihoods and forest law enforcement.* The Centre for International Forestry Research (CIFOR).
- Commission of the European Communities (2003). *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament. Forest Law Enforcement, Governance and Trade (FLEGT): Proposal for an EU action plan.* COM (2003) 251 final. Brussels, 21.5.2003.
- Commission of the European Communities (2004). *Proposal for a Council Regulation concerning the establishment of a voluntary FLEGT licensing scheme for imports into the European Community (presented by the Commission).* COM (2004) 515 final. 2004/0173 (ACC). Brussels, 20.7.2004.
- Commission of the European Communities (2008). *Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council laying down the obligations of operators who place timber and timber products on the market (presented by the Commission).* COM (2008) 644 final. 2008/0198 (COD). Brussels, 17.10.2008.
- Contreras-Hermosilla, A. et al. (2007). *Round Table on Sustainable Development. The economics of illegal logging and associated trade.* Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). SG/SD/RT(2007)1/REV. Paris, 8-9 January 2007.
- Dudley, N., J.P. Jeanrenaud and F. Sullivan (1995). *Bad Harvest: The Timber Trade and the Degradation of Global Forests.* WWF.
- EIA (1996). *Corporate power, corruption and the destruction of the World's forests.*
- EIA and Telepak Indonesia (2001). *Timber Trafficking: Illegal Logging in Indonesia, South East Asia and International Corruption of Illegally Sourced Timber.* September 2001.
- ENAFLEG Secretariat (2005). *St. Petersburg Declaration 2005.*
- European Parliament (2005). *Motion for a resolution.* B6-0412/2005. 4.7.2005
- FAO (2007). *State of the world's forests 2007.*
- FERN and RIIA (2002). *Controlling imports of illegal timber: Options for Europe.*
- FERN, Greenpeace and WWF (2004). *Facing Reality: How to halt the import of illegal timber in the EU.*
- FoE (1992). *Plunder in Ghana's rainforest for illegal profit. An exposé of corruption, fraud and other malpractice in the international timber trade.* Friends of the Earth Ltd, London, UK.
- FoE (2001). *Briefing: European league table of imports of illegal tropical timber.* Friends of the Earth.
- Fripp, E. (2004). *FLEGT and Trade: What will the impacts be?* Environmental Resources Management (ERM) for the Royal Institute of International Affairs.
- Glastra, R., Ed. (1999). *Cut and run: illegal logging and timber trade in the tropics.* Friends of the Earth International.
- Global Witness (2005). *A Guide to Independent Forest Monitoring.*
- Greenpeace International (2000). *Against the law: The G8 and the illegal timber trade.*
- Greenpeace International (2005). *Missing links: Why the Malaysian Timber Certification Council (MTCC) certificate doesn't prove that MTCC timber is legal nor sustainable.*
- Greenpeace International (2006). *Partners in crime: A Greenpeace investigation into Finland's illegal timber trade with Russia.* Crime file.
- Greenpeace International (2007). *Partners in crime: How Dutch timber traders break their promises, trade illegal timber and fuel destruction of the Paradise Forests.* Crime file.
- Greenpeace and Milieudefensie (2007). *Shut the door on illegal merbau.* An investigation by Greenpeace and Milieudefensie/Friends of the Earth Netherlands on the use of merbau timber for floors and external doors in Europe and related illegal timber trade.
- Greenpeace International (2008). *A future for forests: Action that must be taken to halt deforestation and illegal logging, preserving both forests and the climate.* An Amazon case study.
- G8 (1998). *G8 Action Programme on Forests.* G8 Foreign Ministers Meetings. 9 May 1998.
- G8 (2000). *G8 Communiqué Okinawa 2000.* Okinawa, 23 July 2000.
- G8 (2002). *G8 Action Programme on Forests – Final Report.*
- G8 (2008). *The G8 Forest Experts' Report on Illegal Logging.* May, 2008.
- ISD (2001). *A Summary Report of the Forest Law Enforcement and Governance East Asia Ministerial Conference. Sustainable Developments, Volume 60, Number 1.* Saturday, 15 September 2001. International Institute for Sustainable Development.
- ISD (2003). *A Summary Report of the Africa Forest Law Enforcement and Governance Ministerial Conference (AFLEG).* Sustainable Developments, Volume 60, Number 7. Sunday, 19 October 2003. International Institute for Sustainable Development.
- Milieudefensie (2002). *De verleiding van illegaal hout: Ondoorzichtige handel in Nederland.*
- Milieudefensie (2003). *Verdacht hout uit Indonesië. Houtimport van Jongeneel en PontMeyer.* De Vieze Vijf, deel 4.
- Milieudefensie (2006). *Van oerwoud naar bouwput: Onderzoek naar het houtgebruik in bouwprojecten van de overheid.*
- Milieudefensie en Les Amis de la Terre (2007). *Illegaal gekapt hout uit Kameroen op de Nederlandse markt: Een onderzoek naar illegale kappraktijken van Ficcam en MMG en de gerelateerde handel naar Nederland.*
- Milieudefensie (2008). *Van oerwoud naar bouwput: Fout hout in door de EU gefinancierde bouwprojecten.*
- Milieudefensie and Les Amis de la Terre (2009). *Cana Bois: plundering protected areas in Cameroon for the European market.*
- Ministerie LNV (2002). *Beleidsprogramma Biodiversiteit Internationaal 2002-2006.*
- Ministerie VROM (2001). *Een wereld en een wil: werken aan duurzaamheid.* Nationaal Milieubeleidsplan 4.
- Toyne, P. et al. (2002). *The timber footprint of the G8 and China: Making the case for green procurement by government.* Version 2. Republished June 2002. WWF International.
- United Nations Economic and Social Council (1997). *Commission on Sustainable Development.* Report of the Ad Hoc Intergovernmental Panel on Forests on its fourth session (New York, 11-21 February 1997). E/CN.17/1997/12. 20 March 1997.
- United Nations Economic and Social Council (2000). *Commission on Sustainable Development. Report of the Intergovernmental Forum on Forests on its fourth session.* New York, 31 January-11 February 2000. E/CN.17/2000/14. 20 March 2000.
- UNEP (2007). *Rapid response assessment: The last stand of the orangutan. State of emergency: illegal logging, fire and palm oil in Indonesia's national parks.*
- USDA (2008). *Animal and Plant Health Inspection Service. Implementation of Revised Lacey Act Provisions.* Federal Register/Vol. 73, No. 196/Wednesday, October 8, 2008/Notices. 58925.
- Van den Biesen Advocaten (2004). *EU Civil Society Initiative for a EU Regulation concerning sustainable forest management and the Trade in illegally harvested timber and related products.* Initiated by FERN, Greenpeace and WWF. 12 november 2004.
- World Bank (2004). *Sustaining Forests. A development Strategy.*
- World Bank (2006). *Strengthening Forest Law Enforcement and Governance: Addressing a Systemic Constraint to Sustainable Development.* Environment and Agriculture and Rural Development Departments. Sustainable Development Network. Report No. 36638-GLB. August 2006.
- WWF Latvia (2003). *The features of illegal logging and related trade in the Baltic Sea region.* Discussion paper.
- WWF UK (2005). *Failing the forests: Europe's illegal timber trade.*
- WWF (2008). *Illegal wood for the European market.*
- WSSD (2002). *Johannesburg Plan of Implementation.* United Nations Department of Economic and Social Affairs, Division for Sustainable Development.

GREENPEACE

Greenpeace is een internationale milieuorganisatie die door onderzoek, overleg en acties werkt aan een duurzaam evenwicht tussen mens en milieu.

Greenpeace Nederland
Postbus 3946
1001 AS Amsterdam
0800 422 33 44
info@greenpeace.nl
www.greenpeace.nl